

**Специализираните институции в икономиката на България
през двете световни войни. Исторически паралели**

**Specialized Institutions in the Bulgarian Economy during
the Two World Wars. Historical Parallels**

Лиляна ВЕЛЕВА
Liliana VELEVA

DOI: 10.61836/MGRW8084

Received: 15.09.2025
Available online: 21.11.2025

Abstract: *During the two world wars, the economies of the warring powers went into a regime of centralized state government for regulation and control. A whole system is being built with new organizational principles, with a new legal basis that covers all sectors of economic life. The state established its own administrative bodies, which were authorized to carry out its tasks and objectives of intervention in production, trade, food supply, price regulation, etc. Bulgaria was involved in both global conflicts. A series of mobilization measures also were implemented and the economy was put in wartime mode. Among the specialized institutions that operated during the First World War were the Committees and the Directorate for economic care and public foresight. During the Second World War, the Supreme and Regional Chambers of Commerce were established. Their activities reveal the Bulgarian experience and the peculiarities of the state government in military conditions. The business chambers used organizational and structural elements of the Italian and German authoritarian models.*

Keywords: *world wars, economic institutions, military economic policy, committees and directorate for economic care, chambers of commerce*

JEL: *N44, N24*

**Комитетите и Дирекция за стопански грижи и обществена
предвидливост**

През Първата световна война в България се създават Комитетите и Дирекцията за стопански грижи и обществена предвидливост (ДСГОП). Това са нови институции, които бележат етапите при преминаването на българската икономика във военновременен режим. Те са аналог на структури, създадени в други воюващи страни. В Германия има Военно-суровинен отдел (Kriegesrohstoffabteilung),

в Англия – Министерство на продоволствието, във Франция – Централно хлебно бюро и Военен комитет (Comité de guerre), в Русия – Главен продоволствен комитет и др. През 1500-те дни на войната броят на специализираните структури се увеличава като някои претърпяват реорганизация и разширяват дейността си.

В началото на 1915 г. кабинетът на В. Радославов внася в XVII Обикновено народно събрание (ОНС) законопроект за обществената предвидливост, който след оживени дебати е приет¹. В резултат се създава Комитет за обществена предвидливост (КОП) с мотивите „да израсне в един мощен институт“, полезен в мирно и военно време². Той е под разпореждане на Министерския съвет (МС), състои се от 14 души – от министерства, Българска народна банка (БНБ), Българска земеделска банка (БЗБ), търговски камари, общини и Българското икономическо дружество (БИД), председател е Ив. М. Костов³. Организиран са 3 отдела, увеличени на 7 (май 1916 г.) за осигуряване на храни, облекло, обувки, отопление и пр. Създава се мрежа от местни комитети в страната и в новите земи⁴. Финансирането е от бюджета по сметки при БНБ, от Министерството на финансите (МФ) и военните кредити.

Комитетът има делегирани функции в сравнително ограничен стопански периметър – като институт по прехраната. Участва в нормирането на цени за стоки от първа необходимост, в изкупуването им, попълва складовете си, прилага забранителния режим за износ и пр. С включването на България в Първата световна война е обявен режим на милитаризиране, като КОП става подчинен и на Военното министерство. Последното, заедно с Главно тилово управление поемат снабдяването на армията чрез доставки по Закона за обществените предприятия и Закона за отчетността по бюджета. В района на военните действия реквизицията и снабдяването се дирижират пряко от Главнокомандващия армията. Така, още в началото, дейността на Комитета е ограничена и ролята му занижена. Активната работа е само половин година, затова резултатите са неудовлетворителни. Осигурени са зърнени храни, брашно и хляб за населението. Сред причините за скромните резултати са противоречивите действия на кабинета. Вдигната е забраната за износ (юни 1915 г.) и е възстановена свободната търговия със зърнени храни, което е протестирано от КОП (Decisions, 1917, p. 6).

С друго разпореждане МС обявява сливане на местните реквизиционни комисии с комитетите за обществена предвидливост, но го анулира само след 3 дни⁵. Настъпва объркване. Хаотично е нормирането на цените, където липсват “едни

¹ Държавен вестник, XXXVII, 54, 7 март 1915.

² Стенографски дневници на XVII ОНС, I р.с., LVII заседание, 26 януари 1915, с. 2052–2054.

³ Държавен архив – София, ф. 260К, оп. 1, а.е. 1, л. 8.

⁴ Държавен вестник, XXXVII, 81, 13 април 1915; 215, 23 септември 1915:

⁵ Държавен вестник, XXXVII, 215, 23 септември 1915.

и същи мащаби” и държавата води двойствена политика⁶. Противоречия има по въпросите на внос-износа. Със съмнителни мотиви, нарушавайки собствените си правила, МС често се намесва пряко и коригира делата на Комитета, като раздава разрешителни за износ на фаворизирани лица, фирми и дружества, подхранвайки размаха на черната борса и спекулата (Veleva, 2006, pp. 16–20). Публичен става дълъг списък за незаконен експорт на храни, суровини и др. Решенията за износ към съюзниците взима МС, военните или Външно министерство, които се свеждат за изпълнение до КОП.

Кризата в страната се задълбочава и правителството предприема мерки за централизирано регулиране на целия стопанския живот. През август 1916 г. XVII ОНС приема изменения на Закона за обществената предвидливост от 1915 г.⁷. Създава се **Централен комитет за стопански грижи и обществена предвидливост (ЦК СГОП)** с широки правомощия. Съставът е от 18 депутати от всички групи в XVII ОНС. Председател става д-р Йордан Н. Нейов, сред видните личности са: проф. Г. Т. Данаилов, Ат. Буров, М. Аврамов, Ал. Ботев, К. Бозвелиев, д-р Михалчев, д-р К. Провадалиев, Ц. Бакалов и др. (Veleva, 2006, p. 22). Работят 6 отдела – за храни, материали за отопление и осветление, внос-износ, земеделско и индустриално производство, инспекторат и др. Нов е Наказателният съд. Органи са местните комитети и реквизиционните комисии. Финансирането е от бюджета, печалби от стопанската дейност на ЦК СГОП и др.

За краткия едногодишен период ЦК е ангажиран в: селскостопанското и индустриалното производство; прехраната; забранителния режим за износ; издава разрешителни за внос; контролира декларираните стоки; нормира цени на стоки и печалби. Управлява и фонда за сираците от войната в София⁸. Като цяло действията са палиативни и слабо резултатни. Усилията на ЦК СГОП са затруднявани от нерешени организационни въпроси, лоша координация с други ведомства, търкания с МС и др. Постигнато е засяването на захарно цвекло, осигуряване възможността на мелничари, житари и кооперации да купуват продукцията на нормирани цени. В промишленото производство ЦК е ограничаван целенасочено от МС и военните, разпореждащи се с предприятия в специален режим. На „държавната трапеца“ са сложени крупни поръчки за милиарди, които с покровителството на изпълнителната власт са давани на избрани икономически групировки, фирми, приближени политически фигури.

Пролетта на 1917 г. отново се изменя Законът за стопански грижи⁹. Учредена е **Дирекция за стопански грижи и обществена предвидливост (ДСГОП)**,

⁶ Народно стопанство, XI, 13–14, 1 септември 1915.

⁷ Стенографски дневници на XVII ОНС, II и.с., XII заседание, 23 юли 1916, с. 245–246; Държавен вестник, XXXVIII, 180, 26 август 1916.

⁸ Държавен вестник, XXXVIII, 26, 2 февруари 1916.

⁹ Стенографски дневници на XVII ОНС, III р.с., LXIII заседание, 26 март 1917, кн. II, с. 1407; Държавен вестник, XXXIX, 75, 5 април 1917.

която наследява ЦК СГОП. Структурата отговаря на строго централизирано и военизирано учреждение за действия в целия стопански живот. Надзорът е на МС и Министерство на войната. Бюджетът е от 10 млн лв, има централно управление и щаб от 900 души, дори своя тайна полиция (Andreev, 2014). Издава „Известия на ДСГОП“ (1917–1921). Институцията е оглавена от ген. Ал. Протогеров. Отговорните длъжности заемат военни, политици и стопански деятели. Преработен е правилникът, за да се “вложат принципите за съвместно, бързо и продуктивно работене на всички органи”¹⁰. Към Дирекцията преминават 2 секции на Главното интендантство и Главната реквизиционна комисия. Организиран са общо 10 отдела. Новост са представителствата в чужбина – в Берлин, Букурещ, Стокхолм, Цариград, Одеса, Будапеща и др.¹¹. За оперативни действия се организират специализирани комисии, някои с вътрешна структура, щат и финансиране. Такива са: Централната комисия за вътрешната търговия, или Специалната комисия по прехраната при Пловдивския комитет и др.¹². Администрацията поглъща огромни публични средства, което показват книгите-ведомости за направените разходи. Например, в Търговското отделение на Дирекцията за април 1918 г. са изплатени 4377 лв. (на 13 души), декември сумата е 15 954,96 лв. и т.н.¹³. За издръжката в чужбина на Р. Аврамов, Ив. Буров и Минчев ДСГОП е платила 34 729,27 швейцарски франка (1918) и пр.¹⁴.

Дирекцията работи със 135 милитаризирани предприятия – текстилни, конопени, кожарски, хранителни, маслостройни, за цимент, метална продукция и др. (Katsarkova, 1969). Изготвят се наряди за производство, осигуряват се инспектори, специалисти, работна ръка, гориво, суровини, материали и пр. В края на 1917 г. ДСГОП успява да увеличи работниците в текстилните и кожарски фабрики на 14 152 души (Report of the DSGOP, 1919, p. 5). Помощ получават милитаризираните мини, изцяло се поема управлението на частната мина „Цар Борис“. В селското стопанство работят 4 секции за стимулиране на производството чрез нормирани цени, със задължителни мерки за засяване, помощ в сезонните кампании, осигуряване на добитък, семена и пр. За сметка на Дирекцията е внесена земеделска техника (Report of the DSGOP, 1919, pp. 46–47). Търговията се осъществява със забранително-разрешителен режим, с участие освен на ДСГОП и на Министерството на търговията, промишлеността и труда (МТПТ), МФ, БНБ, военни, Търговско-индустриалните камари (ТИК) и др. Това създава условия за паралелни действия, слаба координация и широко отваряне на полето за спекула.

¹⁰ Държавен вестник, XXXIX, 93, 2 май 1917. (Заповед на Дирекция СГОП № 14, 24.IX.1917).

¹¹ ДА – София, Ф. 260К, оп. 2, а.е. 270, л. 110–186.

¹² Държавен архив – Пловдив, Ф. 200К, оп. 1, а.е. 1, л. 9–10.

¹³ ДА – София, Ф. 260К, оп. 1, а.е. 2, л. 99–109, 122–139, 148–159.

¹⁴ ДА – София, Ф. 260К, оп. 2, а.е. 270, л. 110–115, 120, 142, 185. (Буров за 2 месеца в Берлин получава 4108.19 швейцарски франка).

Усложнен е търговският обмен със съюзниците, осъществяван по различни канали. Големи количества продукция и суровини за Германия и Австро-Унгария се предават на специална комисия в Будапеща, с финансиране от дружество „Deutsch Oesterreichische Einkaufsvereinigung“ (Bukshpan, 1929, p. 92). Във вътрешната търговия ДСГОП има ролята на доставчик, купувач и продавач. Като държавен монополист тя издава многобройни разпоредби за регулиране и контрол в овладяване на стоковия дефицит и поскъпването. Прилагат се санкции (глоби и затвор) от местни съдилища и Съдебния отдел при ДСГОП. Към август 1919 г. са постъпили 29 166 дела, решени са 19 641, в окръжните съдилища има 139 043 дела (май 1918 – август 1919) (Panayotova, 1996, p. 12).

Преди падането си от власт, кабинетът Радославов прави трето предложение за промяна в Закона за СГОП. Това става при конфронтация между МС и Дирекцията, с личен антагонизъм между Радославов и Протогеров. От няколко писма на генерала става ясно, че той търси съдействие от МС и премиера за решаване на проблемите, но е negliжиран и както пише: „аз бях разиграван и унижаван“ (Bilyarski, 2009, pp. 83–110) Парламентът гласува законодателните промени¹⁵. Отнети са големите пълномощия на ДСГОП в производството и търговията, оставени са ѝ за решаване проблемите с прехраната. Протогеров напуска институцията, която е със затихващи и ограничени функции до началото на 1922 г. За нейната ликвидация, заедно с местните комитети, е изразходвана сумата от 892 640 лв¹⁶ (Report of the Bulgarian National Bank, 1919).

В литературата има оценки, идентифициращи ДСГОП със стопанска или продоволствена диктатура (Panayotova, 2014, p. 10). На Дирекцията не са делегирани такива неограничени права за действие. Интервенирайки в стопанската област, законодателят е стоял на позициите на либералната буржоазна държава (Andreev, 2014). Централизацията, всеобхватният контрол, използването на силови методи при реквизициите и пр., са адекватни за условията на мобилизационно свръх напрежение в България, достигнало 86% (Daskalov, 2005, p. 14). Истинско предизвикателство за обществото е поддържането на 850 000 армия и нейното осигуряване с всички необходими ресурси. В тази насока са усилията и на ДСГОП.

Върховната и областните стопански камари

Втората световна война започва при предварителна идеологическа, военнотехническа и икономическа подготовка на основните воюващи сили. Преосмислен е опита от Първата световна война, динамично се променя конюнктурата на световното стопанство с тенденции към етатизация, което улеснява прехода към ръководена военновременна икономика.

¹⁵ Държавен вестник, XL, 81, 11 април 1918.

¹⁶ Стенографски дневници на XIX ОНС, II РС, 58 заседание, 9 март 1922, с. 1745;

На 1 март 1941 г. България се включва във Втората световна война с вече действащи няколко специализирани институции. Създават се и нови, сред тях са Върховната стопанска камара (ВСК) и 11 областни стопански камари (ОСК)¹⁷. Мисията им е мобилизиране, регулиране и контрол на икономическия живот в страната. Те имат кратък живот – от 1943 до 1948 г., преминал под знака на съдбоносни събития и обрати. Това слага отпечатък върху институционалния им характер и противоречива дейност. Общественото напрежение нараства след смъртта на цар Борис III и когато страната е пред стратегически избор за „бягство от Оста“. Камарите носят бремето на 9 правителства и 6 премиери – Б. Филев, Д. Божилов, Ив. Багрянов, К. Муравиев, К. Георгиев и Г. Димитров, всеки с идейни и личностни различия. Те преживяват политическа промяна през управлението на Отечествения фронт (ОФ) до началото на социалистическата власт. Работата е разстроена и от англо-американските бомбардировки (операция „Point Blank“), в началото на 1944 г. само София е бомбардирана 11 пъти.

Ключов момент за историята на ВСК и ОСК е начина на създаването им – чрез сливане на ТИК, земеделските камари (ЗК), общите съюзи на занаятчии, индустриалци, търговци, кредитни и застрахователни предприятия. Гръбнакът на многоликата комбинация са ТИК, половин век принасяли полза за стопанския живот. В междувоенния период безплодно се обсъждат идеи за тяхното реформиране. Финалът идва *force majeure* през 1943 г. със закона за ВСК, приет от XXV ОНС и когато Б. Филев ги закрива¹⁸. Прекъсната е дискусиата и с пренебрежителна лекота са отхвърлени аргументите против механично сливане на разнородни структури. За откриване на новите-стари камари е даден 1 месец за пренасочване на десетки милиони в активи, уволнения-назначения, учредителни събрания, райониране и пр. Заложено е истинско минно поле за предстоящата дейност.

Стопанските камари съчетават съвещателните функции с административно-надзорни и юрисдикционни, даващи им голяма публично-правна власт. Изгражда се широкообхватна система в цялата страна с йерархично и централизирано вътрешно управление, със задължително членство и хоризонтално обвързване по професионален признак. Всяка камара създава до 12 отдела. Изготвят мобилизационни планове за производството, под контрол е продоволствието, търговията, цените, прилага се нарядната система, реквизиционния режим и пр. Свикват се конференции за преодоляване на различия в позициите и критериите. Такива организира Пловдивската камара за цените на ориза, изкупуване на тютюна, снабдяване с млечни и месни продукти, разпределение на сурови материа-

¹⁷ Държавен вестник, LXV, 69, 29 март 1943; ОСК са: Софийска, Пловдивска, Плевенска, Русенска, Варненска, Бургаска, Врачанска, Старозагорска, Ксантийска, Скопска и Битолска. Към 1948 действат 8 камари, закрити са тези в новите земи.

¹⁸ Държавен вестник, LXV, 69, 29 март 1943. (Заповед № 1043/5.7.1943 г. на Б. Филев за закриване на старите камари)

ли, електроснабдяването и др.¹⁹. За 1944 г. същата камара планира картотекиране на цени, надници и заведения, проучване и анкета за разходи и себестойност на земеделски произведения, ценообразуването на индустриални стоки, проучване на търговията и др.

Дейността на ВСК и ОСК в ценообразуването е отражение на хронични проблеми за страната от предвоенния период. Усложнения създава нарасналият на 579 бр. стоки и групи, както и участието отново на различни субекти с разминаващи се критерии. ВСК търси съдействие от МТПТ за въвеждане на „положителна и еднообразна практика“ по търговски въпроси, но само за година получава над 700 окръжни, което е объркващо. Приоритет за ВСК е продоволствието на населението. Аргументирани препоръки се дават например, за осигуряване на дърва за огрев, като се иска повишаване на цените за сеч и превоз, отпускане на вагони, осигуряване на кредити²⁰. Във Финансовото министерство е изпратено изложение за „несъобразни фискални разпореждания и грешки“ в наредбите за сливовата ракия, с настояване за ново нормиране на цените²¹. От Върховния комисар се иска отмяна на наредбата (22.06.1944г.) за снабдяване на населението със зеленчуци и плодове, като нецелесъобразна „намеса на държавната власт“ и неприложимост по технически причини²².

В горния порядък протича първата година от работата на камарите. След 9 септември 1944 г. ОФ правителството запазва структурите за държавно регулиране на икономиката, включително ВСК и ОСК. Те са използвани за стопански, но и за политически цели, като обединител на всички професионални организации с различни съсловни интереси. През 1945 г. във ВСК са създадени отдел „Кооперативно дело“ и ОФ комитет. Председател е Ив. Харизанов, привърженик на „новата държава“ с „приоритет на изпълнителната власт в системата от държавни органи“ (Doncheva, 1996, р. 59). Камарите се закриват с Указ № 41/12.01.1948 г. на Президиума на Великото народно събрание (ВНС)

В заключение могат да се направят някои изводи. През годините на двете световни войни в България се създават нови институции за държавно регулиране и контрол на икономиката. Този процес е аналогичен и в други воюващи страни, разликата е в етапите, степента и ефективността на държавната намеса, което зависи от комплексни фактори. Комитетите и ДСГОП, ВСК и ОСК представляват българския опит във военновременния режим на икономиката със специфичните особености на държавния апарат. Еволюцията към силна централизация води до „преобладаване на изпълнителната власт, над законодателя, над политици, над всички останали власти“, белег не само за военните години, но и за епохата на капитализма (Daskalov, 2005, р.

¹⁹ ДА – Пловдив, Ф. 146К, оп. 1, а.е. 7, л. 1–2 и сл.

²⁰ ДА – София, Ф. 12К, оп. 1, а.е. 3, л. 354, 417.

²¹ ДА – София, Ф. 12К, оп. 1, а.е. 3, л. 134–137.

²² ДА – София, Ф. 12К, оп. 1, а.е. 3, л. 403.

169). Това позволява превръщането на стопански институции в политически инструмент на властта. В държавното управление се разкриват системни проблеми – слаба институционализация, недостатъци на администрацията, на правно-юридическата основа и пр. ДСГОП и ВСК израстват в мегабюрократични структури, надхвърлящи икономическия и кадровия потенциал на страната, като поглъщат сериозен финансов ресурс. В обобщение трябва да се отбележи, че въпреки всички трудности, тези институции постигат определени резултати в държавното регулиране и контрол на българската икономика през периода на двете световни войни.

Друг важен аспект се отнася до влиянието на чужди образци в държавно-административната структура на България. В случая става въпрос за италианския и немския авторитарни модели и нашите областни камари. Още създателите им коментират техните сходства и различия с италианските корпоративни институции и по-специално с „Consiglio provinciale delle corporazioni“, с немския „Arbeitsfront“ (за стопанско и социално помирение), с Имперската камара „Reichswirtschaftskammer“ и др. По наше мнение, е направен идеен трансфер на отделни законодателни и структурно-организационни елементи от посочените образци, без да се стига до пълното копиране и „фашизиране“ на българските камари. Техният характер и специфики могат да се разкрият пълноценно в едно бъдещо задълбочено изследване, което ще внесе принос в дискусийната тема за фашизма в България.

Историята на двете световни войни е най-надеждното предупреждение пред човечеството за предотвратяване на нов глобален сблъсък с непредвидими последици. С такава сила е посланието на папа Франциск – където няма памет, там „злото държи раните отворени“.

REFERENCES:

- Andreev, M., 2014. *History of the Bulgarian Bourgeois State and Law 1878–1917. Electronic library for archival and documentary studies.* https://electronic-library.org/books/Book_0051.html last viewed 11.09.2025 [Андреев, М., 2014. *История на българската буржоазна държава и право 1878–1917. Електронна библиотека по архивистика и документалистика.* https://electronic-library.org/books/Book_0051.html последно посетен 11.09.2025].
- Bilyarski, Ts., 2009. From the archival heritage of General Alexander Protogerov. *Macedonian Review*. Vol. 32, no. 1, pp. 83–110. [Билиарски, Ц., 2009. Из архивното наследство на генерал Александър Протогеров. *Македонски преглед*. Т. 32, № 1, с. 83–110].
- Bukshpan, M., 1929. *Military economic policy*. Moscow: State Publishing House. [Букшпан, М., 1929. *Военно-хозяйственная политика*. Москва: Государственное издательство].

- Daskalov, R., 2005. *Bulgarian Society 1878–1939*. Sofia: Gutenberg“ Publishing House. [Даскалов, Р., 2005. *Българското общество 1878–1939*. София: ИК „Гутенберг“].
- Decisions and regulations of the Central Committee for Economic Care and Public Providence (17.03.1915 – 1.09.1916), 1917*. Sofia. [Решения и наредби на Централния комитет за стопански грижи и обществена предвидливост (17.03.1915 – 1.09. 1916), 1917. София].
- Doncheva, L., 1996. Ivan Harizanov’s views on the political and economic development of Bulgaria. *Epochi*. Vol. 4, no 2, pp. 51–63. [Дончева, Л., 1996. Възгледите на Иван Харизанов за политическото и стопанското развитие на България. *Епохи*. Т. 4, № 2, с. 51–63].
- Katsarkova, V., 1969. *The Economy of Bulgaria during the World War I, 1915–1918. PhD Thesis, Sofia*. [Кацаркова. В., 1969. *Икономиката на България през Първата световна война (1915–1918)*. Дисертация за присъждане на ОНС „Доктор“. София].
- Veleva, L., 2006. *The committees and Directorate for economic care and public providence (1915–1918)*. Sofia: Avangard Prima. [Велева, Л., 2006. *Комитетите и Дирекция за стопански грижи и обществена предвидливост (1915–1918 г.)* София: Авангард Прима].
- Panayotova, K., 1996. On the economic policy of the Bulgarian governments during the First World War (1915–1918). *Proceedings of the Historical Muzeum – Veliko Tarnovo*. Vol. 11, pp. 7–22. [Панайотова, К., 1996. Към въпроса за стопанската политика на българските правителства по време на Първата световна война (1915–1918). *Известия на Исторически музей – Велико Търново*. Т. 11, с. 7–22].
- Report of the Bulgarian National Bank for 1918 year, 1919*. Sofia [Отчет на Българска народна банка за 1918 година, 1919. София].
- Report of the DSGOP on the activities of the Industrial and Economic Departments for 1917, 1919*. Sofia. [Отчет на ДСГОП за дейността на Индустралния и Икономическия отдели за 1917 г., 1919. София].

Correspondence address:

Lilyana Veleva – Associate Professor, PhD
 University of National and World Economy,
 Department Political Economy, Economic History Sector
 No.19 December 8th st.,
 1700 Sofia, Bulgaria
 E-mail lilivl@bitex.bg